

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนา ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การอ่านภาษาไทย

ความหมายของการอ่าน

ทักษะในการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ประเภทของการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่าน

2. การอ่านจับใจความ

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

ประเภทของการอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่าน จับใจความ

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ

การวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความ

3. แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย

ความสำคัญของแบบฝึกทักษะภาษาไทย

ความสัมพันธ์ของแบบฝึกหัดกับวิธีสอน

ลักษณะของแบบฝึกหัดที่ดี

017110

4. การเรียนด้วยตนเอง

การสอนอ่านโดยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมายของการเรียนด้วยตนเอง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนด้วยตนเอง

งานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่าน

ผู้เชี่ยวชาญ และนักการศึกษาด้านการอ่านปัจจุบันให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน ในที่นี้จะนำความหมายของการอ่านเฉพาะที่น่าสนใจมาเสนอคือ

บันลือ พฤษะวัน (2522) กล่าวว่า "การอ่าน หมายถึง การแปลตัวอักษร (สัญลักษณ์) ออกมาเป็นคำพูด (เสียง) และมีความหมายที่ใช้สื่อความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน (ผู้ฟัง) ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องออกเสียงก็เข้าใจกันได้"

ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2529) กล่าวว่า การอ่านคือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกทีหนึ่ง เพราะฉะนั้นหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ

แอร์โรสมิธ (Arrowsmith 1972) กล่าวว่า การอ่านคือ ความคิด ความรู้สึก หรือสภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองด้วยความเข้าใจข้อความที่เขียนหรือตีพิมพ์ขึ้นมา ความเข้าใจในการอ่านที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความคิด ความรู้สึกของผู้อ่านตรงกับความรู้สึกของผู้เขียน

วอลคัท และคณะ (Walcutt, et al. 1974) กล่าวว่า การอ่านจะต้องประกอบไปด้วยความหมาย 3 ประการรวมกัน จะขาดความหมายใดความหมายหนึ่งเสียไม่ได้ คือ

1. การอ่านคือการถ่ายทอดตัวอักษร เป็นเสียง
2. การอ่านคือการเข้าใจความหมายของภาษาที่เป็นตัวอักษร
3. การอ่านคือการใช้ความคิดเพื่อทำความเข้าใจกับความคิดของผู้เขียน

ดอลแมน (Dallman, 1960) มีความคิดเห็นว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมทางสายตาและกระบวนการคิด เขาได้แบ่งองค์ประกอบของการอ่านออกเป็น 2 ประการ คือ การอ่านคำและรู้ความหมายของคำ (Word Recognition) และการอ่านเพื่อจับใจความ (Word Recognition)

เอสกี (Eskey 1975) กล่าวว่า การอ่านคือ กระบวนการคิดและการเข้าใจสิ่งที่อ่าน ถ้าหากอ่านแล้วไม่เข้าใจก็ไม่ได้ชื่อว่าเป็นการอ่าน

กล่าวโดยสรุป การอ่านไม่ใช่เป็นเพียงการแปลสัญลักษณ์ภาษาเขียนหรือตัวอักษร โดยถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงที่พูด เช่น การอ่านออกเสียงได้ถูกต้องเท่านั้น แต่การที่อ่านที่ถูกต้องนั้นผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดและมีความรู้สิ่งที่อ่านและที่สำคัญคือมีความเข้าใจต่อสิ่งที่อ่านด้วย

ทักษะในการอ่าน

การอ่าน เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างอัตโนมัติ บันลือ พฤษะวัน (2529) ให้ความหมายของคำว่า "ทักษะในการอ่าน" สรุปได้ดังนี้

...คำว่า ทักษะในการอ่านนั้น หมายถึง ผลรวมแห่งการฝึกอ่านที่ผู้เรียนสามารถที่จะนำเอาผลแห่งการฝึกอ่านมาใช้ประโยชน์ได้หลายทาง คือ เกิดความเข้าใจสาระสำคัญของสิ่งที่อ่าน สามารถวิเคราะห์ และจัดประเภทของความรู้ที่ได้จากการอ่าน สร้างความสัมพันธ์ของความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำที่เรียกขานมีความคุ้นเคยกับการใช้คำนั้นมาก่อน สามารถประเมินจากการเปรียบเทียบ เพื่อสรุป ย่นย่อ เป็นความคิดรวบยอดของตนได้ ช่วยทบทวนรายละเอียดเฉพาะส่วนที่เป็นส่วนวนโวหารให้เข้าใจดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหยิบยกเอาความรู้ ความเข้าใจ จากการอ่านมาอ้างอิงได้

ช่วยให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ และทัศนคติที่ดี ผู้อ่านสามารถเลือก ตัดสินใจที่จะเชื่อหรือยอมรับ โดยผ่านการไตร่ตรองได้เป็นอย่างดี จนผู้อ่านสามารถสรุปผลจากการไตร่ตรองจนเกิดเป็นความรอบรู้...

การฝึกทักษะการอ่านนั้น จะต้องพัฒนาส่วนสำคัญดังกล่าวนี้ นอกจากนั้น การอ่านยังประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ เช่น อัตราเร็วในการอ่าน การอ่านอย่างผาด ๆ (scanning) การอ่านข้าม (skimming) การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ (study skill) เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่านย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละคน ซึ่งในการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียด
2. เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยย่อ
3. เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
4. เพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อเท็จจริง
5. เพื่อการศึกษาค้นคว้า
6. เพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับในวงสังคม
7. เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน (สนิท ตั้งทวี 2526)

ส่วน ประภาศรี สีหอำไพ (2524) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการอ่านมีหลายประการ คือ

1. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
2. อ่านเพื่อได้เนื้อหาช่วยให้เกิดการเรียนรู้
3. เพื่อความเข้าใจตัวเองและผู้อื่น
4. เพื่อสร้างจินตนาการ
5. ปลุกใจให้กล้าหาญต่อสู้ชีวิตต่อไปตามเรื่องที่อ่าน
6. อ่านเพื่อวิจารณ์หรือปฏิบัติค้นหนังสือ

อัมพร สุขเกษม (2520) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 3 ประการคือ

1. อ่านเพื่อความบันเทิงใจหรือพักผ่อน
2. อ่านเพื่อหาความรู้ ผู้อ่านต้องมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่อ่านพอสมควรและต้องมีการจับใจความสำคัญของเรื่อง มีการบันทึกไว้ และบางทีต้องอาศัยการท่องด้วย
3. อ่านเพื่อเสริมความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ต้องตั้งปัญหาถามตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่าน แล้วตอบคำถามให้ตัวเอง จะเป็นการช่วยเสริมความคิดได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านคือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด และความบันเทิง ซึ่งทั้งสามประการนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่าน

ประเภทของการอ่าน

การอ่านสามารถแบ่งออกเป็นชนิดต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ถ้าหากพิจารณาการอ่านโดยดูจุดมุ่งหมายของการอ่านเป็นหลัก เราอาจจะแบ่งการอ่านได้ตามแนวความคิดของ รสา วงศ์ยังอยู่ (2509) เป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. อ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริง การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านที่รวดเร็ว สิ่งที่เราต้องการจากการอ่าน คือ คำตอบสั้น ๆ หัวข้อสำคัญหรือความคิดเห็นของข้อความทั้งหมด เช่น การอ่านประกาศ การอ่านป้ายโฆษณา การอ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านแบบนี้มักจะอ่านเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรืออ่านให้เกิดความสนุกสนาน เกิดความซาบซึ้ง เช่น การอ่านนวนิยาย อ่านสารคดีการท่องเที่ยว เป็นต้น
3. อ่านเพื่อค้นคว้า การอ่านแบบนี้มีใช้เพื่อให้จำหรือให้รู้เท่านั้น หากแต่อ่านเพื่อให้เข้าใจ สามารถประเมินค่า ตีความ วิพากษ์วิจารณ์ ให้กว้างขวางออกไปได้ เช่น การอ่านตำราวิชาการ อ่านบทความจากวารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทการอ่าน โดยพิจารณาจากลักษณะการอ่านเป็นหลักได้ ซึ่ง วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคนอื่น ๆ (2522) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออก

เป็น 2 ชนิด คือ

1. การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อชวนขยายหาความรู้และความเพลิดเพลินให้แก่ตนเอง การอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราเร็วและการจับใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการอ่านที่แม้วันแต่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น นักเรียนและนักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้อ่านเป็นไม่เพียงแต่อ่านได้ หรืออ่านออกเท่านั้น แต่จะมีความสามารถดังต่อไปนี้คือ สรุปความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์คำ และวิเคราะห์ความหรือเนื้อเรื่อง และวิพากษ์วิจารณ์เนื้อเรื่องได้

2. การอ่านออกเสียง ได้แก่

2.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว เพื่อสื่อสารให้ผู้รู้เรื่องและเข้าใจ

2.2 อ่านออกเสียงบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและความซาบซึ้ง

ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความสามารถของความเข้าใจในการอ่านของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การอ่านและความสามารถของการอ่าน

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2524: 75) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันตามจุดประสงค์และความสามารถของผู้อ่านไว้คล้ายคลึงกันของ ดัลล์แมน และคนอื่น ๆ ไว้เป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. การอ่านเอาเรื่อง (literal reading) การอ่านระดับนี้ บ่งชี้ชัดแล้วว่าอ่านหนังสือออก อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องราวอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านจะใช้ความสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่

2. การอ่านชั้นแปลความ ตีความ ขยายความ (interpretative reading) ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ ต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ต้องขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงไปกว่าระดับอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ (critical reading) การอ่านระดับนี้ ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง การแปลความ

ดัลล์แมน (Dallman 1974) แบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (factual level) หมายถึง ความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

2. ระดับความเข้าใจชั้นตีความ (interpretative level) คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่านได้

3. ระดับความเข้าใจชั้นประเมินค่า (evaluation level) คือ ความสามารถในการประเมินค่า สิ่งที่ผ่านมาโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านพิจารณาตัดสิน

บาเรทท์ (Barrett 1960) ได้จัดลำดับขั้นการอ่านโดยอาศัยหลักการแบ่งประเภท วัตถุประสงค์ทางการศึกษา (taxonomy of educational objectives) ของบลูม (Bloom) ไว้ 5 ขั้นดังนี้คือ

1. ระดับการอ่านตามตัวอักษร (literal comprehension level) คือความสามารถในการอ่านจับใจความรายละเอียดต่าง ๆ จับใจความสำคัญและลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวที่อ่านทั้งในแง่ของความแตกต่างและความเหมือน ทราบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ทราบถึงลักษณะเฉพาะของตัวละครในเรื่องที่อ่าน และสามารถจำและทบทวนเรื่องที่อ่านได้

2. ระดับการจัดระเบียบเรียงใหม่ (reorganization level) คือความสามารถในการแยกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถย่อเรื่องที่อ่านทั้งหมดหรือข้อความบางตอนได้ สามารถสรุปและสังเคราะห์เรื่องที่อ่านได้

3. ระดับการให้ความคิดเห็น (inferential comprehension level) ได้แก่ ความสามารถในการนำความคิดเห็นและรายละเอียดที่ได้จากการอ่าน ความคิดเห็น และประสบการณ์ส่วนตัวมาใช้สรุปให้หัวข้อวินิจฉัยในแง่สนับสนุนรายละเอียด สรุปใจความ

สำคัญ ลำดับของเหตุการณ์ และการตีความของภาษาซึ่งมิได้ปรากฏให้เห็นโดยตรงจากข้อความที่อ่าน

4. ระดับประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการที่จะตัดสินและประเมินผลด้วยตนเองว่า เรื่องที่อ่านนั้นอะไรเป็นข้อเท็จจริง (facts) อะไรเป็นจินตนาการ (fantasy) อะไรเป็นความคิดเห็น (opinions) ตลอดจนความสามารถประเมินผลความเชื่อถือได้ของเรื่องที่อ่าน และประเมินผลในแง่ของความคิดเห็นส่วนตัวว่ามีคุณค่าเหมาะสมที่จะยอมรับหรือไม่

5. ระดับความซาบซึ้ง (appreciation) ความสามารถในระดับนี้เป็น การอ่านในระดับสูงสุด คือมีอารมณ์ตอบสนองตามเนื้อเรื่อง ตามภาษาของผู้เขียน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกทางอารมณ์ จากการศึกษาที่ได้อ่านเรื่องราว

สมิธ (Smith 1963) ได้แบ่งระดับในการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ 3 ระดับ คือ

1. การอ่านเข้าใจความหมายตามตัวอักษร (Literal Comprehension) คือ การอ่านในระดับที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายขั้นต้นของคำ ความคิด หรือเนื้อหาของที่อ่านตามตัวอักษร

2. การอ่านขั้นตีความ (Interpretation) คือ การอ่านที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายลึกซึ้งกว่าการอ่านในระดับที่เข้าใจความหมายตามตัวอักษร ในการอ่านขั้นตีความนั้นผู้อ่านจะต้องคาดคะเนความหมายที่มีได้กล่าวไว้โดยตรงในเนื้อความนั้น จะต้องรู้จักสรุปโดยอิงความในเรื่องที่อ่าน หรือบทความ ในขั้นนี้ยังไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์แต่ประการใด

3. การอ่านโดยใช้วิจรรย์ญาณ (Critical reading) คือ การอ่านที่รวมทักษะทั้งปวงในระดับการตีความและการประเมินเข้าใจ ซึ่งการประเมินก็คือการใช้ทักษะในการเข้าใจความหมายตามตัวอักษร ตีความตามที่ผู้เขียนจงใจจะสื่อสารกับผู้อ่านและใช้วิจรรย์ญาณไตร่ตรองประเมินคุณค่าคำพูดของผู้เขียน ซึ่งก็คือการอ่านแล้วคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่ถูกต้องถ่องแท้ขึ้นเอง

จะเห็นได้ว่าความเข้าใจในการอ่านจะพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากระดับที่ใช้ทักษะพื้นฐานจากชั้นความเข้าใจตามเนื้อเรื่องไปจนถึงขั้นทักษะที่สูงขึ้น คือในระดับความซับซ้อนซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต้องการฝึกหลาย ๆ ครั้ง และควรฝึกทักษะพื้นฐานเหล่านี้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา เพื่อสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้เพิ่มพูนขึ้นทีละน้อย จนมีทักษะในขั้นสูงได้

การที่จะพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความให้กับนักเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บาร์เรท (Barrett 1974) ได้เสนอแนะว่า นักเรียนควรจะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต่อไปคือ ความหมายของ ข้อเท็จจริง (Fact) ความคิดเห็น (Opinion) การตัดสิน (Judgement) เหตุ (Cause) ผล (Effect) ความจริง (Reality) และเรื่องจากจินตนาการ (Fantasy) นอกจากนี้จะต้องแยกได้ว่า เรื่องใดเป็นข่าวสาร เรื่องใดเป็นโฆษณาชวนเชื่อและเรื่องใดควรเชื่อไม่ควรเชื่อ นักเรียนควรแยกแยะได้เอง สมิท (Smith, 1969) ได้ให้ความเห็นเช่นเดียวกันว่า การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดควบคู่ไปกับการอ่านตลอดเวลา โดยต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่านขั้นต้น สามารถตีความหมายที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุไว้ตรง ๆ ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับ มิลเลอร์ (Miller, 1979) ที่กล่าวว่า การอ่านจับใจความ เป็นการอ่านอย่างมีวิจรรย์ญาณ จัดเป็นกระบวนการอ่านขั้นสูง ผู้อ่านจะต้องรู้จักประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยใช้เกณฑ์ที่สร้างขึ้นเองจากประสบการณ์ในการอ่าน

กล่าวโดยสรุป ความเข้าใจในการอ่านมีคุณสมบัติหลายประการ คือ การแปลความหมาย ขยายความ วิเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์ และที่สำคัญ ความเข้าใจในการอ่าน เป็นพื้นฐานของการอ่านจับใจความ เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่าน ไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านแล้ว จะไม่สามารถนำความรู้ ความคิด จากสิ่งที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ฉะนั้นในการสอนอ่านจับใจความ ผู้สอนจำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติเหล่านี้ เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความให้ได้ผล

การอ่านจับใจความ

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

หลักสูตรประถมศึกษา วิชาภาษาไทย พุทธศักราช 2521 ได้เน้นเรื่องการสอนอ่านจับใจความเป็นอย่างมาก เพราะถ้านักเรียนมีพื้นฐานทักษะการอ่านจับใจความที่ดี ย่อมสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ ในสาขาวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่ สมบัติ มหารศ (2523) ได้เสนอความสำคัญของการสอนอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ ย่อมทำให้คนเรามีความฉลาดรอบรู้ และจะเป็นนักปราชญ์ได้ในอนาคต ดังนั้นต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความพร้อม พัฒนานิสัยและทักษะ ความรู้ให้ผู้เรียนทุกคน

ความหมายของการอ่านจับใจความ

มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

สเปช และ สเปช (Spache and Spache: 1973) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ คือการพัฒนา ความชำนาญ การเห็น การรับรู้ เป็นกระบวนการของการนึกคิด กระบวนการในการหาข้อมูล และกระบวนการที่สัมพันธ์กับการศึกษา

บ้ำเพ็ญ ระวีนิ และเอมอร ชินตะโสภณ (2529) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า เป็นความเข้าใจจากการอ่าน ซึ่งสามารถแยกแยะประเด็นหลักและประเด็นรองได้ ส่วน วาสนา เกตุภาค (2521) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความ ว่าเป็นความสามารถของผู้อ่านที่จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ตลอดจนวินิจฉัยคุณค่า สิ่งที่ตนอ่านได้อย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้ บันลือ พงษ์ตะวัน (2522) กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหนและหมายความว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่า การอ่านจับใจ

ความส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นที่สำคัญในเรื่องที่อ่านได้

โดยสรุปแล้ว การอ่านจับใจความ หมายถึง การทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง หรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญ แลความหมายของสิ่งที่อ่าน และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้

ประเภทของการอ่านจับใจความภาษาไทย

ชลธิชา กลัคอยู่ (2517) กล่าวว่า การอ่านเพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่านนั้น มี 2 ลักษณะคือ

1. การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม
2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมเป็นการทำความเข้าใจเนื้อหาที่สำคัญของข้อความหรือหนังสือ เพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ และเข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของข้อความหรือหนังสือนั้น ๆ ได้ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมทำได้ด้วยการพลิกดูและกวาดสายตาด่วนทั่วข้อต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่แต่ละหัวข้อมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยวิธีการเชื่อมโยงเนื้อหาและแนวความคิด ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นบ้าง

ส่วนการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจใจความสำคัญของข้อความ ผู้อ่านที่ชำนาญอาจจะไม่จำเป็นต้องอ่านทุกตัวอักษร ในขณะที่ผู้อ่านที่มีประสบการณ์น้อยต้องอ่านอย่างพิถีพิถารณาจึงจะสามารถจับใจความของเนื้อเรื่องได้ ใจความสำคัญนั้นมิได้มีความหมายจำกัดเพียงแค่นั้นเรื่องที่สำคัญเท่านั้น นักอ่านที่ดีอาจจะเก็บสาระสำคัญของหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ หรือบทความหนึ่ง ๆ ได้หลายแง่ เช่น เก็บความรู้ เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บแนวความคิด หรือทัศนคติของผู้เขียน และจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง ซึ่งอาจจะมีหลายประการ และมีลำดับหรือน้ำหนักความสำคัญที่แตกต่างกัน

องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความนับว่าเป็นจุดประสงค์หรือหัวใจของการอ่าน เพราะในการอ่าน ถึงแม้ว่าจะอ่านได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่านหรือไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ตนอ่านได้แล้ว ก็กล่าวได้ว่า การอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน เพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่านได้นั้น มีผู้เสนอความคิดไว้สรุปได้ดังนี้

เวนไรท์ (Wainwright 1972) กล่าวว่า ผู้ที่จะเข้าใจเรื่องราวที่ตนอ่านได้จะต้องมีความสามารถดังนี้

1. ความสามารถที่จะเก็บใจความและระลึกได้เมื่อต้องการ
2. ความสามารถที่จะเลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
3. ความสามารถที่จะตีความของใจความสำคัญและแนวความคิดในเรื่องได้
4. ความสามารถที่จะสรุปเรื่องราวต่าง ๆ เพราะบางหัวข้อผู้เขียนไม่ได้กล่าว

เบอร์ตัน และคนอื่น ๆ (Burton, and others 1936) กล่าวว่า ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน ประกอบด้วย

1. การเข้าใจความหมายของคำศัพท์
2. การเรียงลำดับความได้
3. การจับความสำคัญได้
4. การสังเกตความสัมพันธ์กันของข้อความที่อ่านได้
5. การแยกประเภทได้ สรุปความ และคาดการณ์ได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520) กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของข้อความที่อ่านได้ถูกต้อง เป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านวิชาภาษาไทย ต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งหมายถึง สามารถจับใจความได้ครบถ้วน ทั้งยังแยกแยะได้ว่า ใจความใดเป็นใจความสำคัญ ใจความใดเป็นใจความรอง นอกจากนี้ยังสามารถเข้าใจและเข้าถึงความตั้งใจ อารมณ์ และทัศนคติของผู้เขียน ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นคําหนังสือได้อย่างลึกซึ้ง

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ มีองค์ประกอบหลายประการ ที่ต้องฝึกฝนจนเกิดทักษะ จึงจะสามารถอ่านแล้วจับใจความได้ สรุปความ ตีความ หรือเข้าใจ ในสิ่งที่อ่านอย่างถ่องแท้ ดังนั้น ในการสอนอ่านผู้สอนควรคำนึงถึงความสำคัญขององค์ประกอบ เหล่านี้ด้วย

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ ซึ่งในการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้

คูลเนอร์ (Cullner, 1959) และมิลเลอร์ (Miller, 1962) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อจับใจความออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (Scanning or Skimming reading)
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea reading)
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป (Exploratory reading)
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study reading)
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical reading)
6. อ่านเพื่อการวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดในเรื่องที่อ่าน (Analytical reading)

สมบัติ มหารศ (2523) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนอ่านและจับใจความสำคัญได้ ไม่ใช่อ่านเพื่อให้เรียนจบ ชั่วโมงไปเท่านั้น เพื่อให้กิจกรรมการอ่านมีความหมาย การอ่านเพื่อความเข้าใจ นิยมการอ่านจากเอกสาร กระดาษแบบฝึกหัดที่ครูเตรียมมาโดยเฉพาะ ไม่ควรอ่านจากหนังสือทั้งเล่ม ที่มีความหนา มาก ควรใช้เวลาอ่านเฉพาะและทำแบบฝึกหัดไปในชั่วโมงนั้น ๆ

2. ใ้ให้ผู้อ่านสามารถบอกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านว่ามีสาระอะไรบ้าง โดยให้เล่าให้ทราบให้รายงานได้อย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงจะแสดงว่าผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

3. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ
4. ฝึกการใช้สายตา การอ่านเพื่อความเข้าใจนิยมฝึกทักษะในการอ่านและตอบคำถามได้ถูกต้องแม่นยำ
5. อ่านเพื่อให้สรุปหรือย่อได้ว่าเรื่องที่อ่านนั้นเกี่ยวกับอะไร แม้จะไม่ละเอียด แต่ให้สามารถบอกได้บ้างแม้จะไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม
6. อ่านแล้วสามารถคาดการณ์ ทำนายว่าเรื่องที่อ่านนั้นจะลงเอยไปในรูปใด
7. อ่านและทำรายงานย่อได้ โดยเฉพาะการอ่านประเภทนี้ต้องการฝึกการทำโน้ตต่อ
8. อ่านเพื่อหาความจริงและแสดงข้อคิดเห็นประกอบได้

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการอ่านจับใจความ ที่จะประสบความสำเร็จนั้น นักเรียนต้องรู้จักมุ่งหมายในการอ่านว่าจะอ่านเพื่ออะไร หรือจะอ่านอะไร และประการสำคัญต้องพยายามจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ รู้แนวคิดของเรื่องว่าเป็นอย่างไร ต้องฝึกอ่านจับใจความอยู่เสมอ ๆ จะช่วยให้อ่านได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ทำให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ

ในการสอนทักษะการอ่านจับใจความนั้น ครูควรคำนึงถึงหลักสำคัญที่ควรนำไปปฏิบัติและใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้การสอนอ่านจับใจความประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะความสนใจในการอ่านจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านจับใจความ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของนักเรียน ประการสำคัญจะต้องมีการวัดผลการอ่านจับใจความอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อบกพร่อง ซึ่งครูจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เบื้องต้น

ศกาศรี เย็นบุตร (2526) และ ผะอบ โปะษะกฤษณะ (2526)

ได้ให้หลักของการสอนอ่านจับใจความไว้คล้ายคลึงกันว่า ในการสอนอ่านแต่ละครั้งครูควรให้นักเรียนรู้จักมุ่งหมายว่า ต้องการอะไรจากเรื่องที่อ่าน เพื่อจะได้ไปสู่จุดนั้นได้เร็วขึ้น แล้วจึงอ่านข้อความให้จบอย่างคร่าว ๆ เพื่อดูว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับอะไร ถ้าเป็นหนังสือทั้งเล่มควรอ่านที่สารบัญก่อน ขึ้นต่อไปก็อ่านโดยละเอียดให้ตลอดเรื่อง ในขณะที่อ่านพยายามตั้งคำถามขึ้นใจว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ใด เมื่อไร อย่างไร ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอย่างไรในการเสนอเรื่องนี้ และประการสำคัญควรฝึกการอ่านจับใจความอยู่เสมอ จะช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็วและจับใจความสำคัญได้ดี

ออกโต (Otto, 1979) ได้วางแนวทางการสอนทักษะการอ่านจับใจความไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสอน ครูไม่ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนำแบบฝึกจนกว่าจะได้สอนที่ละขั้นตอน ของกระบวนการอ่านโดยให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องหลังจากการอ่าน คำตอบใดที่ผิดครูไม่ควรปล่อยให้เลยไป แต่จะต้องวิเคราะห์ให้นักเรียนเห็นว่าผิดอย่างไร สำหรับนักเรียนที่เลือกคำตอบได้ถูกต้องนั้น ครูควรจะให้เขาอธิบายว่าทำไมจึงเลือกคำตอบนั้น เพราะการเลือกคำตอบที่ถูกต้องได้นั้นอาจจะเกิดจากการเดาก็ได้
2. การใช้วัสดุการอ่านหลาย ๆ ชนิดและหลาย ๆ รูปแบบ เด็กบางคนสามารถสรุปใจความสำคัญของข้อความสั้น ๆ ได้ แต่ไม่สามารถที่จะนำทักษะนี้ไปสรุปใจความสำคัญของข้อความที่ยาวกว่า และมีลักษณะแปลก ไปจากรูปแบบเดิมได้ ฉะนั้นครูที่ฉลาดควรให้โอกาสแก่นักเรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ กับวัสดุการอ่านหลาย ๆ ชนิด เช่น ครูอาจจะให้นักเรียนเก็บรายละเอียดจากข้อความหนังสือวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา วิธีการปรุงอาหาร ที่ศทางและที่ตั้งของเมืองต่าง ๆ ในแผนที่ โคลง กลอน บทความในหนังสือพิมพ์ รายการอาหาร และอย่างอื่น ๆ อีกเป็นต้น

3. ฝึกการใช้ทักษะหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน การสอนทักษะการอ่านที่ละเอียดอย่างอาจจะมีปัญหว่านักเรียนไม่สามารถใช้ทักษะเหล่านั้นให้ต่อเนื่องผสมผสานกันได้ เมื่อสอนให้สรุปความ นักเรียนก็จะตั้งหน้าตั้งตาอ่านแต่เพื่อสรุปความเท่านั้น หรือเมื่อสอนให้

เรียงลำดับเหตุการณ์ นักเรียนก็จะวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก่อนหลัง ถ้ามองดูเฉพาะจุดประสงค์ของการสอนก็รู้สึกว่าจะเหมาะสมดีแล้วแต่ถ้าพิจารณาต่อไป ก็รู้สึกว่านักเรียนน่าจะได้รับการฝึกทักษะอีกอย่างหนึ่งเป็นพิเศษ เพื่อสามารถนำทักษะที่ได้รับการฝึกที่ละอย่างนั้นไปผสมกลมกลืนในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง สำหรับเด็กที่ได้รับการฝึกทักษะการอ่านรวมกันโดยไม่ได้แยกออกมาทีละทักษะนั้น เขาจะนำทักษะทั้งหลายมาใช้รวมกัน ยังไม่มีการยืนยันว่าเด็กที่อ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง หรือสรุปเรื่องที่อ่านได้นั้นไม่ได้ใช้ทักษะการอ่านอย่างอื่นร่วมอยู่ด้วย

4. วางขั้นตอนและจุดมุ่งหมายการอ่าน การอ่านจะได้รับผลดียิ่งขึ้นไปอีก ถ้าผู้อ่านรู้ว่าตนกำลังอ่านอะไร และอ่านเพื่ออะไร ในกิจกรรมการอ่านเพื่อให้เกิดความคิด ของ สตาฟเฟอร์ (Stauffer's Direct Reading-Thinking Activities) นักเรียนจะรู้ตัวล่วงหน้าว่าอ่านอะไร เพื่อตั้งสมมติฐานและจุดมุ่งหมายของการอ่าน วิธีการอย่างอื่นมีอีกมากมายที่จะทำให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับหนังสือก่อนลงมืออ่าน เช่น แนะนำจุดที่น่าสนใจของเรื่อง การตั้งคำถามเพื่อให้เด็กค้นหาคำตอบ เป็นต้น

5. ถาม ค้นหา ได้คำตอบ การสอนอ่านจับใจความที่ดีที่สุดนั้นควรจะสอนให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวครูกับนักเรียน ครูบอคำถามให้แก่ นักเรียน นักเรียนคิดหาเหตุผลเพื่อให้ได้คำตอบ เมื่อนักเรียนได้คำตอบแล้วครูจะต้องให้นักเรียนบอกเหตุผลหรือที่มาของคำตอบ เมื่อนักเรียนได้คำตอบแล้วครูจะต้องให้นักเรียนบอกเหตุผลหรือที่มาของคำตอบ การไม่สืบค้นกระบวนการคิดครูจะทราบไม่ได้ว่าคำตอบที่ผิดหรือถูกนั้นเกิดขึ้นอย่างไร คำตอบที่ถูกนั้นอาจจะเกิดจากการเดาก็ได้ ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังที่ยังหาคำตอบไม่ได้อีกด้วย

การวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความ (Measuring Reading Comprehension)

การวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความอาจจะกระทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ครูจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ

1. แบบสอบมาตรฐาน (Standardized Test) ข้อสอบนั้นนำไปให้นักเรียนทำเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติ (norms) แบบสอบนี้ประกอบด้วยข้อความเป็นตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบ เรียงจากเรื่อง

ง่ายไปหายาก จำกัดเวลา นักเรียนจะได้รับคะแนนตามความสามารถของความเข้าใจในการอ่านแบบสอบ คะแนนจะออกมาในรูปคะแนนดิบ (raw score) เปอร์เซ็นไทล์ (percentile) หรือระดับ (grade - equivalent)

2. แบบสอบชนิดอิงเกณฑ์ (criterion-Referenced Tests) ลักษณะของแบบสอบนี้คล้ายคลึงกับแบบแรก คือ มีข้อความในตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบ แต่ไม่เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติหรือกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ คะแนนของนักเรียนขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์การอ่าน เกณฑ์ที่ถือว่านักเรียนมีความสำเร็จจากการเรียนอ่านนั้นอยู่ระหว่างเกณฑ์ 80 และ 90 เปอร์เซ็นต์

ความสำคัญของแบบฝึกหัดต่อการฝึกทักษะภาษาไทย

ในการฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความเข้าใจและฝึกในเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว ครูส่วนมากจะใช้แบบฝึกหัดที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนให้นักเรียนฝึกหัดหลังจากเรียนแล้ว แต่หนังสือแบบเรียนบางเล่มมีแบบฝึกหัดเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีเลย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงที่จะต้องสร้างแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับเรื่องที่สอนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ และเข้าใจมากขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาในแบบเรียนเป็นหลัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแบบฝึกหัดมีความสัมพันธ์กับหนังสือแบบเรียนโดยตรง และเนื่องจากนักเรียนแต่ละกลุ่มแต่ละชั้นมีความสามารถและความกระตือรือร้นตลอดจนพื้นฐานต่างกัน ครูจึงต้องคำนึงถึงวิธีสอน การเตรียมบทเรียน และการเลือกแบบฝึกหัดประกอบนอกเหนือจากในแบบเรียนเพื่อให้การสอนประสบผลดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้แบบฝึกหัดแก่เด็กเพื่อฝึกทักษะหลังจากที่ได้เรียนเนื้อหาจากแบบเรียนไปแล้วให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงถือว่าแบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งครูสามารถนำไปประกอบกิจกรรมการสอนให้เป็นอย่างดี แบบฝึกหัดจึงมีความสัมพันธ์กับวิธีสอนอย่างใกล้ชิด

เนื่องจากแบบฝึกหัดมีความสำคัญดังที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ในการสร้างแบบฝึกหัดที่จะฝึกทักษะให้แก่เด็ก ครูจะต้องเลือก

เห็น หรือสร้างให้แบบฝึกหัดนั้นมีประสิทธิภาพสูง และเหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด

เกี่ยวกับเรื่องของแบบฝึกหัด ได้มีนักการศึกษาของไทยให้ความเห็นไว้ดังนี้คือ
 ก่อ สวัสดิพานิชย์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกทักษะไว้ว่า

1. ครูต้องเตรียมแบบฝึกหัดให้รอบคอบว่าต้องใช้แบบฝึกหัดแบบไหน ใช้อย่างไร และต้องพิจารณาด้วยว่าแบบฝึกหัดนั้นจะช่วยฝึกทักษะนั้น ๆ จนนำไปใช้ได้หรือไม่

2. ให้แบบฝึกหัดสั้น ๆ แต่หลาย ๆ แบบ เพื่อฝึกฝนทักษะอันเดียวกันจนเกิดความแม่นยำ แบบฝึกหัดควรมีหลายแบบ เด็กจะได้ไม่เบื่อ

3. ให้ฝึกในสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น คัดบนกระดานดำ คัดบนกระดาษมาปิดไว้ให้อ่าน

4. ประเมินผล การประเมินผลตอบฝึกหัดนั้น ต้องประเมินเพื่อดูว่าเด็กเกิดความชำนาญในทักษะนั้นเพียงไหน อาจให้เด็กออกมาพูดว่าทำอะไรไม่ได้ในแบบฝึกหัดนั้น หรืออาจหาวิธีเพื่อค้นคว้าเด็กทำแบบฝึกหัดนั้น ๆ ไม่ได้เพราะอะไร ถ้าเราไม่ประเมินผล เราจะไม่มีโอกาสฝึกเด็กให้เกิดทักษะที่ต้องการได้

เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน การเรียนรู้ภาษาไทยนอกจากจะเป็นการรักษาวัฒนธรรมของชาติไว้แล้ว ยังเป็นเครื่องช่วยในการติดต่อ สื่อสาร การประกอบอาชีพ และการหาความเพลิดเพลินในการพูด การฟัง การอ่านและการเขียนอีกด้วย และหาวิธีสอนหลาย ๆ วิธีเพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ การทำเช่นนี้จะช่วยในด้านการเตรียมตัว การจัดเวลาให้เหมาะสม และนักเรียนสามารถเรียนได้ครบตามเนื้อหา ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับความรู้ทั้งที่เป็นกฎเกณฑ์ และความรู้ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยการสอนของครูให้ประสบผลสำเร็จได้ก็คือ แบบฝึกหัด เพราะการใช้แบบฝึกหัดที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดจะช่วยทุ่นเวลาในการสอนกฎเกณฑ์ การยกตัวอย่าง ทั้งยังเป็นการวัดผลการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องด้วย แบบฝึกหัดจึงควรมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีสอนดังนี้

1. การสอนโดยใช้กฎเกณฑ์ โดยวิธีนี้แบบฝึกหัดควรมีค่าชี้แจงส่วนที่เป็นความรู้โดยย่อ และยกตัวอย่างให้เป็นทีเข้าใจเมื่อนักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดแล้ว เขาจะเกิดความรู้ความเข้าใจโดยไม่ต้องท่องจำ เพราะได้ทำแบบฝึกหัดซ้ำ ๆ จนเกิดความแม่นยำ

2. การสอนโดยให้รู้จักสังเกต วิธีสอนแบบนี้จะใช้การยกตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่าง และหัดสังเกตรูปแบบ โครงสร้าง หรือลักษณะที่ปรากฏอยู่ เพื่อสรุปออกมาเป็นกฎเกณฑ์ ไม่เพียงแต่สังเกตตัวอย่างที่ครูยกมาให้ดูเท่านั้น หากแต่ยังต้องสังเกตการใช้ภาษาจากบุคคล หรือมวลชนต่าง ๆ การให้ทำแบบฝึกหัดช่วยให้นักเรียนสังเกต ทำความเข้าใจ สามารถแยกแยะสิ่งที่ต้องการออกจากสิ่งอื่นได้ บอกเค้าโครง บอกความรู้ที่ได้รับ และจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เขาจะนำไปเป็นหลักในการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว แล้วรวบรวมตัวอย่างประกอบหรือนำไปวิเคราะห์ให้เกิดความรู้กว้างขวางต่อไป

3. การสอนให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เนื้อหาที่ใช้สอนในแต่ละเรื่องควรเป็นสิ่งที่มีความหมายและอยู่ใกล้ตัวเรา การให้ทำแบบฝึกหัดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้มองเห็นความสำคัญของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าแบบฝึกหัดเปิดโอกาสให้ศึกษาด้วยตนเองได้ ให้รู้จักค้นคว้ารวบรวมให้ตอบด้วยตัวอย่างที่พบเห็นบ่อย ๆ หรือที่ตัวเองเคยใช้ จะยิ่งช่วยให้เข้าใจเรื่องได้มากขึ้น ผลพลอยได้คือเขาจะรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ และมองเห็นภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความหมายต่อเขาตลอดไป

จากวิธีสอนดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ครูสามารถนำแบบฝึกหัดมาใช้สัมพันธ์กันได้ทุกวิธี เพื่อให้การสอนเป็นที่น่าสนใจ และได้ผลสมบูรณ์ ครูจึงควรสร้างแบบฝึกหัดประกอบการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และหมั่นปรับปรุงให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

ลักษณะของแบบฝึกหัดที่ดี

บาร์เน็ต (Barnett) และเพื่อน ได้ให้ความเห็นในเรื่องแบบฝึกหัดไว้ว่าแบบฝึกหัดที่ดีควรมีข้อเสนอแนะในการใช้ ควรมีให้เลือกทั้งแบบกำหนดคำตอบและแบบตอบโดยเสรี คำสั่งหรือตัวอย่างที่ใช้ไม่ควรยาวเกินไปเพราะทำให้เข้าใจยาก ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองได้ถ้าต้องการ นอกจากนั้นแบบฝึกหัดควรมีหลายลักษณะและมีความหมายต่อผู้ฝึก

บรูคส์ (Brooks) กล่าวว่า

แบบฝึกหัดที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษานั้นต้องได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของผู้เรียนและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งตามความจริงแล้วแบบฝึกหัดแต่ละชนิดควรจะเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน และแบบฝึกหัดจะต้องมีความหมายต่อผู้ใช้ ไม่เฉพาะแต่ในขณะทำแบบฝึกหัดเท่านั้น แบบฝึกหัดนั้นไม่ควรล้าสมัยเร็วเกินไป แบบฝึกหัดที่ดีควรจะได้รับการปรับปรุงควบคู่ไปกับหนังสือแบบเรียนเสมอ และควรใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน หากครูไม่ได้จัดทำขึ้นเอง เพราะไม่มีเวลาหรือไม่มีความสามารถก็ควรที่จะศึกษาว่ามีสำนักพิมพ์หรือผู้เขียนคนใดรวบรวมพิมพ์ขึ้นไว้บ้าง ถ้าเป็นไปได้ครูควรจัดทำขึ้นเอง เพราะเพียงการสอนเต็มเวลาและการเตรียมเนื้อหาอย่างเหมาะสมไม่เป็นการเพียงพอสำหรับสอนภาษา

ศศิธร สุทธิแพทย์ (2517) ได้ทำการทดลองและรวบรวมลักษณะที่ดีของแบบฝึกหัดไว้ดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. สำนวนภาษาไทย
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. คิดได้เร็วและสนุก
5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้

การฝึกหัด (Practice) คือ การให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ การอ่านเป็นวิชาทางทักษะจึงต้องมีการฝึกฝนอยู่บ่อย ๆ เพื่อช่วยให้มีทักษะทางการอ่านเพิ่มขึ้น

ดังนั้น อุปกรณ์ที่จะช่วยในการฝึกทักษะการอ่านให้ได้ผลสมมุมนั้น ได้แก่ แบบฝึกหัด เพราะนอกจากจะช่วยเร้าให้ผู้ฝึกเกิดความสนใจในการอ่านแล้ว สามารถที่จะพัฒนาทักษะการอ่านด้านต่าง ๆ เช่น การอ่านจับใจความ ความคิดเชิงวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน และนักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง

การสอนอ่านโดยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง

การสอนอ่านโดยทั่วไป ครูมักจะใช้แบบเรียนซึ่งประกอบด้วย บทอ่าน คำศัพท์ และสำนวน และคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีเพียงเล็กน้อย คือ ครูเพียงบอกให้นักเรียนอ่านแบบอ่านตามที่กำหนดแล้วให้ตอบคำถามท้ายเรื่อง ซึ่งครูมักจะเฉลยคำตอบภายหลัง นอกจากนี้ ยังทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนน้อยมาก เพราะไม่มีส่วนในการตัดสินใจเลือกบทเรียน แบบฝึกหัด ตลอดจนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านแต่อย่างใด

ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทย มีแนวโน้มมุ่งไปสู่การเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนมากกว่าแต่ก่อน การสอนอ่านโดยให้นักเรียนเรียนด้วยตัวเอง เป็นการเรียนการสอนอ่านที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนให้มากที่สุด

จุดมุ่งหมายของการเรียนด้วยตนเองมีดังนี้

1. ส่งเสริมความสามารถของบุคคล

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลิก สติปัญญา ความสนใจ แม้แต่วิธีการเรียน ตลอดจนประสบการณ์พื้นฐาน ความถนัดย่อมไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะในวิชาทางศิลปะจะเห็นความถนัด และความสามารถที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ครูจึงควรจัดบทเรียน อุปกรณ์การเรียนในระดับ และลักษณะต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เลือกด้วยตนเอง และถ้าความแตกต่างของผู้เรียนเป็นความแตกต่างระหว่างวัยด้วยแล้ว การเรียนตามเอกภาพ จะมีผลดี

2. มุ่งแก้ปัญหาความยากง่ายของบทเรียน

โดยเป็นการสนองตอบที่ว่า การศึกษาคควรมีระดับแตกต่างกันไป ตามความยากง่าย ถ้าง่ายผู้จัดสอนก็ทำให้บทเรียนสั้นขึ้น ถ้าบทเรียนนั้นยากมาก ผู้สอนก็สามารถที่จะจัดย่อยเนื้อหาวิชาที่ยากนั้นออกเป็นส่วน ๆ และปรับปรุงให้เข้าใจง่ายขึ้นอาจจะเพิ่มเวลาที่เรียนให้ได้สัดส่วนกับความยาก โดยเรียงลำดับจากเรื่องราวที่ง่ายไปสู่เรื่องที่ยากขึ้นตามลำดับ

3. การใช้เวลาในการเรียนก็ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ผู้เรียนศึกษาว่า ความยากมากน้อยแค่ไหน ใครที่เรียนจบแล้ว ก็สามารถเรียนต่อไปได้อย่างรวดเร็ว

4. เพื่อเน้นถึงเสรีภาพในการเรียนรู้ เพราะครูเชื่อมั่นว่า ผู้เรียนเรียนด้วยความอยากที่จะแสวงหาความรู้ มีแรงจูงใจ สิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นในการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ

5. การฝึกทักษะด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนโดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ เป็นการเสริมแรงจูงใจเพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้เองในเมื่อผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียน เพราะผู้เรียนจะทำเวลาเรียนของตนเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยตนเอง

ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามระดับความสามารถของบุคคลไว้มากมาย เช่น มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล กับที่เรียนตามปกติ การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่เรียนแบบศูนย์การเรียน กับแบบครูเป็นศูนย์กลาง การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม การสร้างชุดการสอนรายวิชาต่าง ๆ การสร้างโมดูลการสอน (Module) รวมทั้งได้จัดให้มีโครงการทดลองสอนตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคลในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้อ่านด้วยตนเอง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอจะสรุปได้ ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

เคนเนท อี ไรท์ (Kenneth E. Wright 1977) ได้ทดลองใช้โปรแกรมการสอนแบบให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองในห้องปฏิบัติการทางภาษา (An Independent Language Laboratory Program) เนื้อหาที่สอนจะแตกต่างจากที่ใช้ในห้องเรียนอย่างสิ้นเชิง เรื่องที่ฟังจะมีความยาวประมาณ 10-15 นาที โดยครูจะเขียนคำและวิธี

ยาก ๆ ใว้บนกระดาน แต่จะไม่มีการแปลเนื้อเรื่องให้ นักเรียนจะได้ฟังเรื่องเหล่านี้ 3 ครั้ง ในลักษณะการพูดช้า (Low speed) ครั้งหนึ่งและในลักษณะการพูดธรรมดาอีก 2 ครั้ง เมื่อฟังครบ 3 ครั้งแล้ว นักเรียนก็จะทำแบบทดสอบแบบเลือกตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ยิน วิธีนี้ทำให้นักเรียนต้องบังคับตัวเองใช้ความสามารถในการฟังเต็มที่ ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่านักเรียนจะมีความลำบากในการเข้าใจเนื้อเรื่องในตอนแรก แต่หลังจากเข้าห้องปฏิบัติการทางภาษา 3-4 ครั้งขึ้นไป นักเรียนจะสามารถเข้าใจได้ถึง 70-80 % แม้กระทั่งนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการฟังในระดับต่ำก็พบว่ามีการพัฒนาการในการฟังอย่างมากเมื่อสิ้นภาคการศึกษา

เปอร์กินส์ (Perkins 1982) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการแปลความ ตีความ และความรู้เกี่ยวกับศัพท์เพื่อความเข้าใจในการอ่าน จุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาว่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการแปลความและความรู้เกี่ยวกับศัพท์เพื่อความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ระดับ 4. จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้มีแบบทดสอบคำศัพท์ 40 ข้อ แบบทดสอบวัดการอ่านแปลความตีความ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของความเข้าใจในการอ่าน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ใช้คำที่พบเห็นบ่อย ๆ ขึ้นอยู่กับ การแปลความ ตีความ และคำศัพท์ ในทางตรงข้ามความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ของนักเรียน มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ใช้คำที่ไม่พบเห็นบ่อย ๆ มากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

โกมล บัวเฟียน (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องการอ่านจับใจความ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า "นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน หลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องการอ่านจับใจความ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

กัญดา ธรรมมงคล (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลการเรียน การสอนวิชาการอ่านด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลในวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลประสิทธิภาพวิชาการอ่านด้วยตนเอง ก่อนจะเริ่มใช้กับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2522 นอกจากนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์ทบทวนการเรียนการอ่าน วิเคราะห์วิธีการทดสอบ และประเมินผลวิชาการอ่าน รวมทั้งสำรวจทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับการเรียนวิชาการอ่านด้วย

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการอ่านด้วยตนเองได้คะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.01$ นิสิตอ่อนและเก่งได้รับประโยชน์จากการเรียนด้วยตนเองมากกว่านิสิตในระดับปานกลางและยอดเยี่ยม ส่วนในด้านการวิเคราะห์ทบทวนเรียนพบว่า ทบทวนอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งในด้านประโยชน์ ความน่าสนใจ ประสิทธิภาพที่ช่วยในการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

คราวิกซ์ (Krawice 1946) ได้ทำการวิจัยด้านการสอนอ่านแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นจำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่าการสอนอ่านจับใจความนั้น ถ้าครูสอนโดยให้นักเรียนฟังเสียง (auditory presentation) ร่วมกับการเห็นรูปภาพเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง (visual) ด้วยแล้ว ประสิทธิภาพในการเรียนจะเพิ่มขึ้น และนักเรียนก็จะมีคามกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้นด้วย

ภาณี อักโสภณ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านขั้นตีความ ก่อนและหลังใช้แบบฝึกทักษะการอ่านขั้นตีความ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านขั้นตีความ ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านขั้นตีความ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสันทรายกลาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ก่อนฝึกและหลังฝึก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านขั้นตีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า หลังฝึกแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านขั้นตีความดีขึ้น

อำไพ มัชฌมาน (2525) ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นกับแบบฝึกหัดของกระทรวงศึกษาธิการ แบบฝึกหัดการอ่านจับใจความที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาประกอบด้วย การอ่าน 4 ระดับ คือ การอ่านขั้นพื้นฐาน การอ่านขั้นแปลความ การอ่านขั้นวิเคราะห์ และการอ่านขั้นสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ การอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้น กับแบบฝึกหัดของกระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าแบบฝึกหัดของกระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์พร อุทัยเลิศ (2626) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกกับไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการอ่านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนทักษะการอ่านโดยใช้แบบฝึกหัด จะทำให้ทักษะการอ่านของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

พรทิพย์ สุทธิพันธ์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผล การอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลระนอง จังหวัดระนอง ที่เรียนโดยใช้และไม่ใช้แบบฝึกการอ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลระนอง จังหวัดระนอง จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า "สัมฤทธิ์ผลการอ่านจับใจความ ระหว่างกลุ่มที่ใช้แบบฝึกการอ่าน กับกลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01" และ

และ "นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดมีคะแนนการอ่านจับใจความสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้แบบฝึก"

วนิดา โสภากันต์ (2530) ได้วิจัยศึกษา ความก้าวหน้าของการอ่านจับใจความในการเรียนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทย โดยสอนในและนอกชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ ผลการวิจัยพบว่า ความก้าวหน้าในการอ่านจับใจความ ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ทดลองสอนซ่อมเสริมในและนอกชั้นเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ความก้าวหน้าในการอ่านจับใจความของนักเรียนก่อนและหลังทดลองสอนซ่อมเสริม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่าภายหลังการเรียนซ่อมเสริมการอ่านจับใจความแล้ว นักเรียนมีผลการอ่านจับใจความดีขึ้น

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2532) ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านจับใจความจากกิจกรรม 6 ขั้นตอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนสามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตั้งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 99.58